

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2021 inom utgiftsområde 18, som uppgår till ca 5,5 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden.

Övriga motionsförslag avstyrks.

I betänkandet finns fyra reservationer (SD, V, L) och tre särskilda yttranden (M, V, KD). Ledamöterna från Moderaterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:1 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

15 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Utskottets överväganden	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18	7
Statens budget inom utgiftsområde 18	13
Bostadspolitiskt mål	28
Konsumentpolitiskt mål	30
Reservationer	32
1. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 1 (SD)	32
2. Bostadspolitiskt mål, punkt 2 (V)	34
3. Konsumentpolitiskt mål, punkt 3 (SD)	35
4. Konsumentpolitiskt mål, punkt 3 (L)	36
Särskilda yttranden	37
1. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 1 (M)	37
2. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 1 (V)	38
3. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 1 (KD)	41
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	44
Propositionen	44
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	44
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringen och motionärernas anslagsförslag	46
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden	48
<i>Bilaga 4</i>	
Reservanternas anslagsförslag	49

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Statens budget inom utgiftsområde 18

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 18 punkt 2 och avslår motionerna

2020/21:3101 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 1–4,

2020/21:3192 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2020/21:3214 av Mikael Eskilander m.fl. (SD),

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7 och

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 1, 20, 27, 47 och 48.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2021 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor,

2. under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 18 punkterna 1 och 3.

Reservation 1 (SD)

2. Bostadspolitiskt mål

Riksdagen avslår motion

2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 2 (V)

3. Konsumentpolitiskt mål

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 1 och

2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 13.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (L)

Stockholm den 26 november 2020

På civilutskottets vägnar

Larry Söder

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Larry Söder (KD)*, Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M)*, Mikael Eskilander (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Momodou Malcolm Jallow (V)*, Lars Beckman (M)*, Roger Hedlund (SD), Sanne Lennström (S), Joakim Järrebring (S), Angelica Lundberg (SD), Emma Hult (MP), David Josefsson (M)*, Öla Möller (S), Malin Danielsson (L) och Josefin Malmqvist (M)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 1, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2020/21:1 i de delar som gäller utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1. Propositionen bygger på en politisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2021 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna föreslår i sina respektive budgetmotioner. Reservanternas anslagsförslag finns i bilaga 4. Det har inte väckts någon motion om förslagen om beställningsbemyndiganden.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2021 för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik till 5 578 679 000 kronor (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). I detta betänkande föreslår civilutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens

resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 18. I det avsnittet tar utskottet också upp de tillkännagivanden som redovisas i budgetpropositionen inom utgiftsområdet. Slutligen behandlas motionsförslag om målen för utgiftsområdet.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18

Propositionen

Ny utformning av resultatredovisningen

I propositionen anför regeringen att det under året har genomförts ett utvecklingsarbete inom Regeringskansliet för att regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen ska ha en enhetlig struktur, vara mer ändamålsenlig och bättre motivera regeringens budgetförslag. Utgångspunkten för arbetet har varit budgetlagens krav på regeringen att i budgetpropositionen redovisa resultat i förhållande till de av riksdagen beslutade målen och att redovisningen ska vara anpassad till de olika utgiftsområdena. Arbetet har resulterat i förtydligade riktlinjer för utformningen av resultattexter. Riktlinjerna innebär att resultatredovisningen bör visa de mest centrala resultaten inom respektive område och disponeras efter de centrala resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna. Utvecklingen bör redovisas i tabeller och diagram med minst tioåriga tidsserier om möjligt. De centrala statliga åtgärder som vidtagits i syfte att påverka måluppfyllelsen bör återges. Vidare bör en samlad bedömning av måluppfyllelsen redovisas. Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder bör väljas med hänsyn till kontinuitet över tid. Urvalet bör vidare möjliggöra uppföljning och analys ur ett jämställdhetsperspektiv. Sammantaget syftar dessa riktlinjer till att resultatinformationen bör framträda tydligare.

Resultatredovisningen i årets budgetproposition för utgiftsområde 18 ser därför annorlunda ut jämfört med tidigare år.

Utgiftsområde 18

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden: samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet samt konsumentpolitik. Riksdagen har beslutat om mål för utgiftsområdet.

Området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet

Målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Målet för området bostadsmarknad är även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

När det gäller området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet är resultatredovisningen nu uppdelad på fyra avsnitt där resultat med koppling till olika delar av målen redovisas. Även avsnittet Analys och slutsatser för området följer denna avsnittsuppdelning men då med andra rubriker. Antalet resultatindikatorer och bedömningsgrunder har minskats för att det ska bli tydligare vilka som är centrala för resultatbedömningen. I resultatredovisningen används dock vissa av de tidigare angivna resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna som komplement.

I avsnittet 3.3.1 Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta ekonomisk utveckling och främja en långsiktig god hushållning med naturresurser genom samhällsbyggnadsprocessen. Som resultatindikatorer används antalet antagna översiktsplaner och detaljplaner samt handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten.

I avsnittet 3.3.2 Goda och hållbara livsmiljöer redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktig god hushållning med naturresurser främjas. Målet bedöms bl.a. utifrån resultatindikatorn antal kommuner som integrerar stadsgröniska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter och utifrån bedömningsgrunden vilka insatser som genomförts för att främja goda och hållbara livsmiljöer. I propositionen anges att det för flera delar av målet i nuläget saknas uppföljningsbara indikatorer bl.a. saknas indikatorer för sociala värden. Också det riksdagsbundna målet för arkitektur, form och design samt miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är viktiga utgångspunkter för arbetet med goda och hållbara livsmiljöer.

I avsnittet 3.3.3 Hållbarhet i byggande och förvaltning redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om långsiktig god hushållning med naturresurser och energi inom byggandet. Uppfyllelse av delmålet långsiktig hållbarhet i byggandet redovisas utifrån resultatindikatorn produktionskostnader för bostäder och uppfyllelsen av delmålet god hushållning med energi redovisas utifrån indikatorn genomsnittlig energiprestanda.

I avsnittet 3.3.4 En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling samt till målet om att skapa långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven. Förändringar i bostadsbyggandet redovisas utifrån indikatorerna färdigställda och påbörjade bostäder i förhållande till befolkningsutvecklingen. Kommunala bedömningar av bostadsmarknaden används som bedömningsgrund.

Regeringen anför i propositionen att flera faktorer påverkar bostadsbyggandet och utvecklingen på bostadsmarknaderna. Kommunernas agerande och omvärldsfaktorer, som t.ex. den allmänna ekonomiska utvecklingen, gör att effekterna av statliga insatser kan vara svåra att bedöma.

Området konsumentpolitik

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Resultatet för området konsumentpolitik bedöms utifrån indikatorer och bedömningsgrunder som avser upprätthållandet av det konsumentskyddande regelverket, tvistlösning utanför domstol, information och vägledning för konsumenter samt insatser för att främja hållbar konsumtion.

De centrala indikatorer som används vid resultatbedömningen inom området är följande:

- andelen företag som frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets tillsynsbeslut i marknadsrättsliga ärenden
- andelen företag som frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets tillsynsbeslut i produktsäkerhetsärenden
- andelen företag som följt Allmänna reklamationsnämndens (Arn) rekommendationer
- antalet besökare på konsumentupplysningstjänsten Hallå konsumenters webbplats.

Någon indikator används inte vid bedömningen av insatser för den del av målet som gäller miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. I propositionen anför regeringen att en heltäckande resultatbedömning på området inte kan göras utifrån en begränsad uppsättning kvantitativa indikatorer. Vid sidan av de centrala resultatindikatorerna används därför även andra indikatorer och bedömningsgrunder. Det gäller särskilt insatser avsedda att bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. I propositionen anför regeringen att det även bör beaktas att det utöver insatserna inom konsumentpolitiken är många andra faktorer som påverkar utvecklingen på konsumentmarknaderna.

Utskottets bedömning

Det pågår sedan flera år en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Under året har ett utvecklingsarbete bedrivits inom Regeringskansliet för att resultatredovisningen till riksdagen ska ha en enhetlig struktur, vara mer ändamålsenlig och bättre motivera regeringens budgetförslag. Utskottet ser positivt på detta arbete och anser att det är viktigt att utvecklingsarbetet och dialogen om den ekonomiska styrningen fortsätter.

Resultatredovisningen är ett viktigt underlag för utskottets beredning av budgetpropositionen. Regeringens redovisning och bedömning av de resultat som uppnåtts ska ha en klar och tydlig struktur, eftersom detta bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om. Som utskottet framhållit i tidigare budgetbetänkanden (senast i bet. 2019/20:CU1) är det önskvärt att regeringens resultatredovisning koncentreras till att redovisa

uppnådda resultat av genomförda statliga insatser i förhållande till målen och att sambandet mellan mål, resultat och de beslutade anslagen tydligt framgår.

Utskottet konstaterar att en del av tabellerna i årets resultatredovisning för utgiftsområdet innehåller relativt korta tidsserier. Som utskottet påpekade i förra årets budgetbetänkande är dock tidsserier som går längre tillbaka i tiden att föredra, om sådana uppgifter finns att tillgå. Det ger en tydligare bild av utvecklingen. I detta sammanhang kan nämnas att enligt de förtydligade riktlinjerna för utformning av resultattexter bör utvecklingen om möjligt redovisas i minst tioåriga tidsserier.

Utskottet vill understryka vikten av att arbetet inom utgiftsområdet med att utveckla resultatredovisningen, t.ex. när det gäller valet av indikatorer och bedömningsgrunder, fortsätter. Utskottet ser fram emot resultatet av det fortsatta utvecklingsarbetet.

Utskottet övergår nu till bedömningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 i de delar som gäller utgiftsområde 18.

Området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Utskottet har i flera budgetbetänkanden pekat på behovet av att renodla resultatredovisningen när det gäller området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet och att tyngdpunkten läggs på att redovisa uppnådda resultat av statliga insatser. I förra årets budgetbetänkande påpekade utskottet även att det för delområdena endast i mindre utsträckning eller i vissa fall inte alls gjordes någon bedömning utifrån det övergripande riksdagsbundna målet. Utskottet anser att det är en förbättring att årets resultatredovisning har en ny struktur där redovisningen görs med utgångspunkt från de riksdagsbundna målen för området med tonvikt på att redovisa resultat i förhållande till målen. Resultatredovisningen är nu uppdelad på fyra avsnitt där resultat med koppling till olika delar av målen redovisas. Även avsnittet 3.4 Analys och slutsatser följer denna uppdelning. I tidigare budgetpropositioner har resultat för varje delområde (samhällsplanering, hållbar stadsutveckling, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet) redovisats för sig. Antalet indikatorer och bedömningsgrunder har minskat. Valet av indikatorer och bedömningsgrunder motiveras i de flesta fallen, vilket gör det lättare att följa redovisningen. Av de indikatorer och bedömningsgrunder som anges är antal kommuner som integrerar stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter samt insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer nya. Övriga indikatorer och bedömningsgrunden kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden har använts tidigare men några av dem har omformulerats. När det gäller bedömningsgrunden kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden vill utskottet påpeka att utskottet i förra årets budgetbetänkande ansåg att bedömningsgrunden, som då benämndes indikator, var för allmänt hållen och borde ha exemplifierats.

Utskottet anser att det är en fördel att informativa rubriker till övervägande del används i redovisningen. Detta ger en tydligare bild av resultaten. I något fall kunde de rubriker som används i den nya avsnittsindelningen dock ha varit mer klagörande. Till exempel är det svårt att utläsa av rubriken Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling att lantmäteriverksamheten behandlas i avsnittet.

Vidare har antalet tabeller och diagram minskat i förhållande till tidigare år. Exempelvis innehåller avsnittet 3.3.1 i den del som gäller Lantmäteriet endast en tabell som visar handläggningstider för vissa ärenden. Läsbarheten hade också underlättats om analyser och slutsatser med bedömningar av måluppfyllelsen i likhet med förra året hade redovisats i direkt anslutning till vart och ett av resultatavsnitten.

Utskottet konstaterar vidare att det fortfarande saknas en tydlig bedömning av resultat i vissa delar. När det gäller bl.a. redovisningen av antalet utfärdade kreditgarantier och hyresgarantier görs inte någon bedömning och analys av resultatet. Den samlade bedömningen av statliga insatser för att underlätta bostadsbyggandet som görs i avsnittet 3.4.5 är allmänt hållen. Utskottet konstaterar också att det inte redovisas något resultat när det gäller inskrivningsverksamheten.

När det gäller investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande, stöden för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utemiljöer och stödet för innovativt och hållbart byggande har utskottet i tidigare budgetbetänkanden understrukt vikten av att regeringen återkommer till riksdagen med en tydlig redovisning av hur medlen använts och vilka resultat som uppnåtts. Samtliga av dessa stöd utom investeringsstödet håller på att avvecklas. I förra årets budgetbetänkande ansåg utskottet att det hade varit önskvärt att regeringen lämnat utförligare redovisningar när det gäller sin bedömning av de resultat som uppnåtts genom stöden.

I årets budgetproposition har regeringen lämnat en något utförligare redogörelse för investeringsstödet med uppgifter om beviljade och utbetalade belopp, fördelningen mellan hyresbostäder och bostäder för studerande samt stödets geografiska fördelning. Regeringen redovisar också sin syn på hur stödet bidrar till måluppfyllelsen. Redovisningen av de övriga stöden är kortfattade. När det gäller stödet för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus redovisas det totala beloppet som beviljats i stöd, antalet kommuner i vilka bostadsbolag beviljats stöd och antal bostäder som omfattats. I fråga om stödet för utemiljöer lämnas exempel på hur medel har fördelats. Regeringen gör också en bedömning av hur stödet för utemiljöer bidragit till måluppfyllelsen. För stödet för innovativt och hållbart byggande redogörs för antalet projekt som beviljats stöd, storleken på beviljade stöd och utbetalda medel. Utskottet hade också i år önskat att regeringen varit tydligare i sin bedömning av de resultat som uppnåtts genom stöden.

I budgetpropositionen föreslår regeringen en satsning på ett nytt stöd för renoverings- och energieffektiviseringsåtgärder som görs på flerbostadshus.

Utskottet förutsätter att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer med en tydlig redovisning av hur medlen använts och vilka resultat som uppnåtts.

Det redovisas inte någon samlad bedömning av måluppfyllelsen när det gäller det övergripande bostadspolitiska målet utan bedömningarna görs inom avsnitten som behandlar olika delar av målet. När det gäller avsnitten 3.3.4 En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling och 3.4.5 Statliga insatser för att underlätta bostadsbyggande framgår inte klart vilken bedömning som görs i förhållande till den del av målet som handlar om att underlätta ekonomisk utveckling.

I förra årets budgetbetänkande påpekade utskottet att det i resultatredovisningen inte nämndes vilka åtgärder som vidtagits med anledning av en anslagshöjning till Lantmäteriet i syfte att möjliggöra en utökning av antalet arbetstillfällen i Kiruna. I årets resultatredovisning anges att Lantmäteriet under 2019 arbetade med att förstärka sin verksamhet i Kiruna i syfte att skapa förutsättningar för en fortsatt enhetlig, effektiv och digitaliserad samhällsbyggnadsprocess. Utskottet hade dock önskat en mer fyllig redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att skapa fler arbetstillfällen.

Området konsumentpolitik

När det gäller området konsumentpolitik anser utskottet att årets resultatredovisning har en tydlig form och struktur med informativa rubriker. Förklaringarna i avsnitten när det gäller val av indikatorer och bedömningsgrunder eller varför några indikatorer inte används gör det lättare att följa redovisningen. Redovisningen görs med utgångspunkt från främst de angivna centrala resultatindikatorerna med en klar koppling till det riksdagsbundna målet. I resultatredovisningen, avsnittet 4.4 Analys och slutsatser, görs bedömningar av måluppfyllelsen med en inledande samlad bedömning av uppfyllelsen av målet.

Flera av avsnitten i resultatredovisningen är dock väsentligt kortare än tidigare vilket försvårar utskottets möjlighet att få en tydlig bild av vilka insatser som regeringen anser bidrar till måluppfyllelsen. Som exempel kan nämnas avsnittet 4.3.1 Ändamålsenliga insatser för att motverka affärsmetoder som skadar konsumenterna. Där lämnas endast två exempel på Konsumentverkets tillsynsarbete. I avsnittet 4.3.2 God regelefterlevnad på produktsäkerhetsområdet anges inte något exempel på vilka tillsynsinsatser Konsumentverket gjort. Utskottet anser att det hade varit önskvärt att resultatredovisningen, som tidigare år, innehållit fler exempel på insatser som gjorts. Vidare hade utskottet önskat en utförligare redovisning av resultatet av Forumet för miljösmart konsumtions arbete och hur erfarenheterna från forumets arbete kommer att tas tillvara.

Utskottet anser att det är positivt att resultatredovisningen innehåller fler tabeller än i förra årets budgetproposition. När det gäller andelen företag som frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets tillsynsbeslut (tabellerna 4.1 och

4.3) saknas dock uppgifter om antalet meddelade tillsynsbeslut. Vidare innehåller tabellen 4.2 om Fastighetsmäklarinspektionen nu endast uppgifter om andelen överklagade beslut som fastställts av domstol och inte som tidigare bl.a. en redovisning av antalet avgjorda ärenden. När det gäller tabell 4.4 om Arn saknas i årets resultatredovisning bl.a. en redovisning av antalet inkomna ärenden och handläggningstider. En sådan redovisning hade enligt utskottet varit önskvärd.

Statens budget inom utgiftsområde 18

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 18 avslås.

Jämför reservation 1 (SD) och särskilt yttrande 1 (M), 2 (V) och 3 (KD).

Propositionen

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1) föreslår regeringen att ramen för utgiftsområde 18 ska uppgå till 5 578 679 000 kronor 2021, varav 5 305 025 000 kronor för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet och 273 654 000 kronor för området konsumentpolitik.

Nedan redogörs i korthet för regeringens förslag till anslag för 2021 inom utgiftsområdet. För vissa anslag redovisas även förslag om bemyndiganden om ekonomiska åtaganden.

Mot bakgrund av att många myndigheter i samband med spridningen av sjukdomen covid-19 har förändrat sina arbetssätt bl.a. genom att i högre utsträckning än tidigare arbeta på distans och genomföra fler möten digitalt föreslår regeringen en generell besparing på anslagen för förvaltningskostnader motsvarande ca 15 procent av myndigheternas historiska resekostnader (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4). De föreslagna besparingarna som gäller utgiftsområde 18 redovisas inom anslaget för respektive myndighet.

Anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 20 600 000 kronor till anslaget för 2021.

Anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag med ekonomiska svårigheter och för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 12 500 000 kronor till anslaget för 2021. Dessutom föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 500 000 kronor 2022–2024.

Anslaget 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier) och för utgifter för statsbidrag till byggemensaker.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 43 000 000 kronor till anslaget för 2021.

Anslaget 1:4 Boverket

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 342 583 000 kronor till anslaget för 2021.

För att Boverket ska kunna fortsätta att utveckla digitala arbetssätt i samhällsbyggnadsprocessen föreslår regeringen att anslaget ökas med 20 000 000 kronor för 2021. Regeringen avser att ge Boverket i uppdrag att bl.a. se över eventuella hinder när det gäller fastighetsägares möjligheter att påverka ett områdes trygghet och säkerhet. Med anledning av detta föreslår regeringen även att anslaget ökas med 2 000 000 kronor för 2021. För Boverkets deltagande i den administrativa handläggningen av ett nytt ekonomiskt stöd till enskilda näringsidkare vars nettoomsättning minskat i större omfattning till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 och för att förstärka it-infrastrukturen för Boverkets stödadministration föreslår regeringen dessutom en ökning av anslaget med 31 000 000 kronor.

Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas med 188 000 kronor för 2021 för att finansiera förvaltningsgemensam digital infrastruktur (se utg.omr. 22 Kommunikationer). Regeringen föreslår även en minskning av anslaget med 930 000 kronor för 2021 till följd av en generell besparing på förvaltningskostnader.

Bemyndigande att ställa ut kreditgarantier

I anslutning till förslaget om Boverkets anslag lämnas även förslag om bemyndigande att ställa ut kreditgarantier. De kreditgarantier som administreras av Boverket är försäkringar som långivare kan teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder och vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt. Garantierna ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder.

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2020:255) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Garantierna finansieras utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2021 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Anslaget 1:5 Statens geotekniska institut

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter. SGI bedriver även avgiftsbelagd verksamhet. Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten består av uppdragsverksamhet och disponeras av SGI. Myndighetens uppdragsverksamhet har som ekonomiskt mål att den ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 55 328 000 kronor till anslaget för 2021.

För att finansiera arbetet med stärkt stöd och rådgivning till myndigheter och kommuner i fråga om risk för ras och skred föreslår regeringen att anslaget ökas med 4 000 000 kronor för 2021. Vidare föreslås en minskning av anslaget med 330 000 kronor till följd av en generell besparing på förvaltningskostnader.

Anslaget 1:6 Lantmäteriet

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för Riksgränskommissionens arbete med översyn av riksgränsen mellan Sverige och Norge. Regeringen föreslår i propositionen att anslaget även får användas för utgifter för bidrag till Onsala rymdobservatorium för att upprätthålla och utveckla den geodetiska infrastrukturen. Lantmäteriet bedriver även avgiftsbelagd verksamhet. De offentlighetsrättsliga avgifterna består dels av avgifter för lantmåteriförrättningar, som Lantmäteriet

disponerar, dels av expeditionsavgifter för inskrivning enligt jordabalken m.m., vilka Lantmäteriet inte disponerar.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 669 014 000 kronor till anslaget för 2021.

Mot bakgrund av att regeringen avser att ge Lantmäteriet i uppdrag att utreda förutsättningarna att beskatta olika former av överlåtelse av fast egendom lika föreslås att anslaget ökas med 3 000 000 kronor för 2021. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:1 Skatteverket inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution minskas med motsvarande belopp.

Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas med 1 586 000 kronor för 2021 för att finansiera förvaltningsgemensam digital infrastruktur (se utg.omr. 22 Kommunikationer). Anslaget föreslås även minskas med 3 370 000 kronor för 2021 till följd av en generell besparing på förvaltningskostnader.

Anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus upplåtna med hyresrätt samt för statsbidrag till förnyelse av utomhusmiljöer. Anslaget får även användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 955 000 000 kronor till anslaget för 2021. Dessutom föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 500 000 000 kronor 2022 och 2023.

Regeringen anför i propositionen att den avser att inrätta ett riktat stöd till fastighetsägare för renoverings- och energieffektiviseringsåtgärder som vidtas på flerbostadshus. Stödet kommer att ha en ny utformning för att lösa problemen med det tidigare stödet och kommer att utvärderas ur ett livscykel-perspektiv utifrån att det ska bidra till måluppfyllelse av relevanta samhällsmål.

Regeringen bedömer att det krävs stora investeringar för att både uppnå förbättrad energiprestanda och åtgärda renoveringsbehovet i det befintliga byggnadsbeståndet. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att anslaget ökas med 900 000 000 kronor för 2021.

Anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 150 000 000 kronor till anslaget för 2021. Dessutom föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare

åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 300 000 000 kronor 2022–2024.

I propositionen anför regeringen bl.a. att osäkerheten om pandemins fortsatta utveckling och hur snabbt ekonomin kommer att återhämta sig bedöms hålla tillbaka bostadsbyggandet, som väntas fortsätta sjunka 2020. Behovet av hyresbostäder som fler hushåll har möjlighet att betala är dock fortsatt stort. Regeringen anser därför att utbudet av bostäder med en relativt lägre hyra bör främjas.

Anslaget 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder mot radon i byggnader. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 20 000 000 kronor till anslaget för 2021.

Anslaget 1:10 Innovativt och hållbart byggande

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att främja innovativt och hållbart byggande av bostäder. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

För att hantera ingångna åtaganden föreslår regeringen att anslaget ökas med 37 000 000 kronor för 2021.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 37 000 000 kronor till anslaget för 2021.

Anslaget 2:1 Konsumentverket

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 169 689 000 kronor till anslaget för 2021.

För att finansiera en ökning av anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden föreslås att anslaget minskas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2021.

För att finansiera drift och utveckling av Konsumentverkets jämförelsetjänst för remitteringar, Money from Sweden, föreslås att anslaget ökas med 3 500 000 kronor för 2021. Detta finansieras genom att anslaget 1:1 Biståndsverksamhet inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd minskas med motsvarande belopp.

Vidare föreslås att anslaget minskas med 250 000 kronor för 2021 till följd av en generell besparing på förvaltningskostnader.

Anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens (Arn) förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 52 148 000 kronor till anslaget för 2021.

För att Arn ska kunna hantera de inkommande ärendenas stigande antal och komplexitet, och klara de krav som regelverket ställer på myndighetens handläggningstider föreslås att anslaget ökas med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2021. För att finansiera ökningen minskas anslaget 2:1 Konsumentverket med 1 000 000 kronor och anslaget 15:1 Spelinspektionen inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2021.

Vidare föreslås att anslaget minskas med 110 000 kronor för 2021 till följd av en generell besparing på förvaltningskostnader.

Anslaget 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter. Enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666) har Fastighetsmäklarinspektionen rätt att ta ut registreringsavgifter från fastighetsmäklare i form av ansökningsavgifter och årliga avgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 29 884 000 kronor till anslaget för 2021.

Regeringen anför i propositionen att tillsynen av marknaden för fastighetsmäklartjänster planeras att under 2021 utvidgas till att även omfatta fastighetsmäklarföretag, och inte enbart enskilda fastighetsmäklare. Förändringen medför att Fastighetsmäklarinspektionen får i uppgift att även registrera, ta ut avgifter av och utöva tillsyn över fastighetsmäklarföretag. För att finansiera utvidgningen av myndighetens tillsyn över marknaden för fastighetsmäklartjänster till att även omfatta fastighetsmäklarföretag föreslås att anslaget ökas med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2021. Anslaget 1:9 Statistiska centralbyrån inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning minskas med motsvarande belopp.

Vidare föreslås att anslaget minskas med 20 000 kronor för 2021 till följd av en generell besparing på förvaltningskostnader.

Anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen samt för statsbidrag till standardiseringsarbete.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 17 559 000 kronor till anslaget för 2021. Dessutom föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget besluta om ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor för 2022 och 2023.

Anslaget 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till

information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 374 000 kronor till anslaget för 2021.

Motionerna

Förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 18 för 2021 läggs fram i fyra motioner av Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna. I motionerna finns även förslag om nya anslag och förslag om anslagens närmare ändamål. Det har även väckts motionsförslag om tillkännagivanden om anslagsfördelningen. I bilaga 2 finns en sammanställning som visar hur motionsförslagen avviker från regeringens förslag till anslag.

Moderaternas förslag till anslag för 2021

I kommittémotion 2020/21:3101 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 1 anvisas totalt 4 105 000 000 kronor mindre än vad regeringen har föreslagit för utgiftsområde 18. Följande förändringar föreslås i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 1:4 Boverket: Motionärerna föreslår att anslaget minskas med 20 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2021 för att finansiera andra prioriterade reformer som föreslås i Moderaternas budgetmotion.

Anslaget 1:6 Lantmäteriet: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 20 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2021 för att förstärka arbetet med att förbättra myndighetens handläggningstider. Motionärerna föreslår med anledning av detta även att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om en förstärkning av Lantmäteriet (yrkande 2).

Anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer: Motionärerna föreslår att anslaget på 955 miljoner kronor för 2021 minskas med motsvarande belopp. Enligt motionärerna bör den avveckling av stöden som påbörjades i och med riksdagens beslut om statens budget för 2019 fortsätta. Anslaget ska därför inte tilldelas ytterligare medel. Motionärerna föreslår med anledning av detta även att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om en fortsatt avveckling av stöden (yrkande 3).

Anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande: Motionärerna föreslår att anslaget på 3 150 miljoner kronor minskas med motsvarande belopp för att finansiera andra prioriterade reformer som föreslås i Moderaternas budgetmotion. Motionärerna anser således att stödet ska avvecklas helt. Motionärerna föreslår med anledning av detta även att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om en fortsatt avveckling av stödet (yrkande 4).

Sverigedemokraternas förslag till anslag för 2021

I kommittémotion 2020/21:3214 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) anvisas totalt 3 562 000 000 kronor mindre än vad regeringen har föreslagit för utgiftsområde 18. Följande förändringar föreslås i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad: Motionärerna föreslår att anslaget minskas med 25 miljoner kronor. Skälet till minskningen är att tidigare anvisade medel inte har nyttjats fullt ut.

Anslaget 1:6 Lantmäteriet: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 250 miljoner kronor. Syftet med förslaget är att Lantmäteriet fullt ut ska kunna tillgängliggöra karttjänster kostnadsfritt. Medlen ska få användas för att kompensera uteblivna intäkter med anledning av att kartor tillgängliggörs kostnadsfritt.

Anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och atomhusmiljöer: Motionärerna föreslår att anslaget minskas med 900 miljoner kronor. Motionärerna avvisar ett statligt stöd i denna form. Det kvarstående anslaget på 55 miljoner kronor för 2021 avser redan avsatta medel för energieffektivisering. Anslaget ska därefter inte tilldelas några medel.

Anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande: Motionärerna föreslår att anslaget på 3 150 miljoner kronor minskas med motsvarande belopp. Anslaget ska således inte tilldelas några medel. Motionärerna anför bl.a. att Sverigedemokraterna lämnar förslag om att anslå medel på andra områden för att minska boendekostnaderna och öka bostadsbyggandet.

Anslaget 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 14 miljoner kronor. Motionärerna anser att anslaget ska behållas på denna nivå även 2022–2023 och inte avvecklas helt 2022 som regeringen föreslår.

Anslaget 2:1 Konsumentverket: Motionärerna avvisar förslaget om en anslagshöjning med 3,5 miljoner kronor för att finansiera drift och utveckling av Konsumentverkets jämförelsetjänst för remitteringar Money from Sweden.

Anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med ytterligare 2,5 miljoner kronor för att myndigheten ska kunna hantera den ökade mängden ärenden. Anslagsökningen ska finansieras genom en minskning av anslaget till Konsumentverket i den del som gäller jämförelsetjänsten Money from Sweden.

Nytt anslag: Dessutom föreslår motionärerna att det ska inrättas ett nytt anslag inom utgiftsområde 18 benämnt *Ökad trygghet i förorter*, och för det föreslås ett anslag på 250 miljoner kronor. Anslaget ska få användas för att utöka planeringen av den fysiska miljön och utveckla en organiserad samverkan mellan t.ex. polisen, fastighetsägare och andra aktörer för att öka tryggheten i förorter.

Vänsterpartiets förslag till anslag för 2021

I partimotion 2020/21:3192 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) anvisas totalt 5 382 000 000 kronor mer än vad regeringen har föreslagit för utgiftsområde 18. Följande förändringar föreslås i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 1:4 Boverket: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 1 500 miljoner kronor. Ökningen av anslaget ska användas för att finansiera två nya stöd, ett stöd för tillgänglighetsanpassning av samhället (1 miljard kronor) och ett stöd till lekparkar, parklekar och spontanidrott (500 miljoner kronor), som Boverket ska få i uppdrag att administrera.

Anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 1 miljard kronor för att hantera det omfattande behov av renovering och energieffektivisering som finns i det svenska flerbostadshusbeståndet. För att göra stödet mer ändamålsenligt bör det utformas med hänsyn till Riksrevisionens rekommendationer i rapporten Stöd till renovering och energieffektivisering – en riktad satsning till vissa bostadsområden (RiR 2019:25).

Anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 2 miljarder kronor för att möta den pågående konjunkturnedgången, upprätthålla en hög byggtakt och minska bostadsbristen.

Anslaget 2:1 Konsumentverket: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 75 miljoner kronor för att förstärka konsumentväglednings- och skuldrådgivningsverksamheterna i kommunerna. Vid användning av stödet till anställning ska det krävas 50 procent medfinansiering av kommunerna.

Anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 3 miljoner kronor för att myndigheten ska kunna hantera den ökade mängd ärenden som den pågående pandemin ger upphov till.

Anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet: Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 4 miljoner kronor för att stödja organisationer som ger stöd och information om konsumtion.

Nya anslag: Dessutom föreslår motionärerna att det ska inrättas tre nya anslag inom utgiftsområde 18.

Det första benämns *Statliga topplån för byggande av hyresrätter*, och för det föreslås ett anslag på 200 miljoner kronor. Anslaget ska användas för att ytterligare stimulera byggandet av hyresbostäder. Motionärerna anför att staten måste ta ett större ansvar för finansieringen av bostadsbyggandet och föreslår att staten bör erbjuda topplån med låg ränta som ersätter större delen av det egna kapitalet för byggbolagen. Förslaget innebär en ökad upplåning för staten på 10 miljarder kronor under 2021.

Det andra nya anslaget benämns *Investeringsstöd- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar*, och för det föreslås ett anslag på 500 miljoner kronor. Anslaget ska användas för att skapa en jämlik och rättvis tillgång till idrottsanläggningar i hela landet genom att staten tar ett större ansvar för finansieringen.

Det tredje nya anslaget benämns *Klimatsmart stadsplanering*, och för det föreslås ett anslag på 100 miljoner kronor. Anslaget ska användas för att skapa klimatsmarta stadsdelar där olika aktörer bl.a. rustar hus till att bli mer klimatsmarta, väljer grön el, håller gatorna bilfria och startar odlingar.

Kristdemokraternas förslag till anslag för 2021

I kommittémotion 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 1 anvisas totalt 1 320 600 000 kronor mindre än vad regeringen har föreslagit för utgiftsområde 18. Följande förändringar föreslås i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling: Motionärerna föreslår att anslaget minskas med 20,6 miljoner kronor. Motionärerna föreslår således att det inte anvisas några medel till anslaget.

Anslaget 1:7 Energieffektiviseringar och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer: Motionärerna föreslår att anslaget på 955 miljoner kronor minskas med 900 miljoner. Enligt motionärerna bör anslaget avvecklas. Kristdemokraterna prioriterar i stället andra åtgärder som t.ex. en satsning på trygghetsskapande åtgärder i bostadsområden. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att avvisa medlen till anslaget (yrkande 48).

Anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande: Motionärerna föreslår att anslaget på 3 150 miljoner kronor minskas med 1 500 miljoner kronor 2021 för att sedan helt avvecklas 2022–2023. Motionärerna anför att de statliga byggsubventionerna inte är ändamålsenliga och riskerar att skapa snedvridningar på bostadsmarknaden. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att minska anslaget till byggsubventioner (yrkande 47).

Nya anslag: Motionärerna föreslår att det ska inrättas ett nytt anslag inom utgiftsområde 18 benämnt *Planeringsstimulans för kommuner, småhus* och för det föreslås ett anslag på 100 miljoner kronor. Anslaget ska få användas för att införa en planeringsstimulans för kommuner i syfte att öka planläggandet av byggbar mark så att exempelvis småhus kan byggas. Motionärerna föreslår med anledning av detta även att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om att införa en planeringsstimulans för fler detaljplaner (yrkande 20).

Motionärerna föreslår ytterligare ett nytt anslag inom utgiftsområde 18 benämnt *Trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön* och för det föreslås ett anslag på 1 miljard kronor. Anslaget ska få användas för trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön som ska genomföras i samverkan med polisen, allmänheten och civilsamhället. Motionärerna föreslår med anledning av detta även att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen (yrkande 27). Ett motsvarande förslag till tillkännagivande finns även i yrkande 7 i kommittémotion 2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD).

Redovisning av tillkännagivanden

I budgetpropositionen för 2021 redovisar regeringen även hur fyra tillkännagivanden som riksdagen har beslutat om på förslag av civilutskottet har behandlats. Tillkännagivandena gäller regional planering, översyn av plan- och bygglagen, regler för begagnade rumsvärmare (redovisas inom utg.omr. 18) och svarandens ansvar för kostnader i den summariska processen (redovisas inom utg.omr. 4).

Tillkännagivandet om regional planering

Hösten 2018 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att regeringen bör ta nödvändiga initiativ för att fler län ska omfattas av regional fysisk planering. Tillkännagivandet beslutades i lagstiftningsärendet om nya bestämmelser om regional fysisk planering i plan- och bygglagen (prop. 2017/18:266, bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31). När det gäller detta tillkännagivande redovisar regeringen att det under 2019 genomfördes tre konferenser med de regioner som inte omfattas av regleringen om obligatorisk fysisk planering för att sondera intresset för att införa detta krav i ytterligare län. Därefter har även skriftliga synpunkter inhämtats från berörda regioner. Regeringen anför i budgetpropositionen att tillkännagivandet inte är slutbehandlat och att ärendet bereds vidare inom Regeringskansliet. (prop. 2020/21:1 utg.omr. 18 s. 10).

Tillkännagivandet om översyn av plan- och bygglagen

Riksdagen beslutade våren 2014 om ett tillkännagivande till regeringen om att det fortfarande finns ett omfattande behov av att reformera plan- och bygglagen och att lagen behöver moderniseras, förenklas och förtydligas (bet. 2013/14:CU10, rskr. 2013/14:187-188). I budgetpropositionen (prop. 2020/21:1 utg.omr. 18 s. 14 f.) redovisar regeringen följande:

Regeringen har genomfört ett omfattande arbete med att utveckla plan- och bygglagen. Sedan riksdagen beslutade tillkännagivandet har lagen ändrats vid 32 olika tillfällen, vilket medfört att fler än 250 paragrafer har ändrats, införts eller upphävts. Regeringen har tidigare redovisat sina insatser med anledning av tillkännagivandet i sina årliga redogörelser för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen [...] Redovisning har även skett i ett antal propositioner (prop. 2017/18:1 utg.omr. 18 avsnitt 3.5.1, prop. 2017/18:167 s. 6, prop. 2017/18:197 s. 6, prop. 2018/19:1 utg.omr. 18 avsnitt 4.5.1, prop. 2018/19:112 s. 11, prop. 2019/20:31 s. 11 och prop. 2019/20:52 s. 34).

Enligt januariavtalet, en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, ska omfattande regelförenklingar genomföras för att förenkla och förkorta planprocessen och därmed göra byggandet snabbare och billigare. Arbetet med att förbättra och förenkla plan- och byggregelverket ska således fortsätta. Som framgår av redovisningen i den senaste skrivelsen med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2019/20:75 Fi 8, 9 och 40) pågår ett omfattande arbete med att utveckla

plan- och bygglagen. Exempelvis har en särskild utredare fått i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov (dir. 2020:4).

Att anpassa regelverket för planering och byggande till nya förutsättningar och behov är en kontinuerlig uppgift för regeringen. Därmed finns det heller inte någon given tidpunkt för när tillkännagivandet – såsom det är utformat – kan anses vara helt tillgodosett. Mot bakgrund av dels hur det aktuella tillkännagivandet är utformat, dels de omfattande reformer som har genomförts eller som planeras i närtid, anser dock regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Tillkännagivandet om regler för begagnade rumsvärmare

I samband med behandlingen av regeringens skrivelse Strategi för Levande städer – Politik för en hållbar stadsutveckling beslutade riksdagen våren 2018 om ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen omgående bör vidta åtgärder som får till effekt att kraven för begagnade rumsvärmare som installeras i befintliga bostäder återställs till vad som gällde före Boverkets beslut BFS 2017:5, BBR 25 (skr. 2017/18:230, bet. 2017/18:CU39, rskr. 2017/18:426).

I budgetpropositionen (prop. 2020/21:1 utg.omr. 18 s. 20) redovisar regeringen följande:

Med anledning av tillkännagivandet gav regeringen i november 2018 Boverket i uppdrag att utreda konsekvenserna av myndighetens föreskrifter om utsläppskrav på begagnade rumsvärmare. Av myndighetens redovisning i rapporten Kompletterande utredning av konsekvenser till Boverkets föreskrifter (2017:5) om ändring av Boverkets byggregler (2011:6) (rapport 2019:19) framgår att det endast finns ett fåtal begagnade kökspisar på marknaden, och att hälsovinsterna med att reglera dessa är små i förhållande till den administrativa kostnaden. Från och med den 1 oktober 2019 upphävde därför Boverket sina föreskrifter om utsläppskrav för sådana kökspisar (vedspisar) som främst är avsedda för matlagning, vilket innebär att begagnade kökspisar som eldas med ved inte längre omfattas av utsläppskrav. Beslutade utsläppskrav för braskaminer, pelletseldade kaminer, spisinsatser och kökspannor gäller dock fortfarande. Utsläppskraven som kvarstår har föregåtts av en allsidig belysning av konsekvenserna för enskilda och det allmänna. Regeringen bedömer därför att riksdagens tillkännagivande har tillgodosetts. Tillkännagivandet är därmed slutbehandlat.

Tillkännagivandet om svarandens ansvar för kostnader i den summariska processen

Inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet (som hör till justitieutskottets beredningsområde) redovisas ett tillkännagivande om svarandens ansvar för kostnader i den summariska processen som riksdagen, på förslag av civilutskottet, beslutade om våren 2017 i lagstiftningsärendet om att införa en ny reglering om avlägsnande av otillåtna bosättningar (prop. 2016/17:159, bet. 2016/17:CU13, rskr. 2016/17:275). Enligt tillkännagivandet bör regeringen återkomma med ett lagförslag som innebär att samma ansvar för kostnader ska gälla alla svarande som är kända vid utslaget.

I budgetpropositionen (prop. 2020/21:1 utg.omr. 4 s. 33) redovisar regeringen följande:

Enligt reglerna om avlägsnande gäller att endast de svarande som anges i ansökan kan bli skyldiga att ersätta sökandens kostnader. Om ytterligare svarande blivit identifierade vid tidpunkten för utslaget, omfattar kostnadsansvaret inte dessa svarande. Regeringen har genom ett uppdrag till Kronofogdemyndigheten tagit initiativ till en uppföljning av den nya regleringen om avlägsnande. Kronofogdemyndigheten har i återrapporteringen till regeringen gett uttryck för att antalet identifierade svarande är litet, att de svarande mycket sällan har utmättningsbara tillgångar och att sökandena aldrig yrkar ersättning för sina kostnader i verkställighetsstadiet. Kronofogdemyndigheten har därför inte ansett det motiverat att föreslå några förändringar i lagstiftningen. Regeringen delar den bedömningen. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet ska anses slutbehandlat.

Budgetpropositionen i de delar som gäller utgiftsområde 4 behandlas i betänkande 2020/21:JuU1.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har tidigare i höst tagit ställning till bl.a. utgiftsramen för utgiftsområde 18 för 2021. I ett yttrande till finansutskottet den 22 oktober 2020 (yttr. 2020/21:CU2y) ställde sig utskottet bakom regeringens förslag till utgiftsram och avstyrkte de motstående förslag som lagts fram i fyra partimotioner (M, SD, V, KD). Förslagen i motionen från Vänsterpartiet innebar att ramen för utgiftsområde 18 skulle höjas i förhållande till regeringens förslag medan förslagen i motionerna från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna innebar att ramen för utgiftsområde 18 skulle sänkas i förhållande till regeringsförslaget. De motionsförslag som nu är aktuella om anslagen inom utgiftsområdet utgår från att utgiftsområde 18 har fått en ram i enlighet med respektive partimotion. Riksdagen beslutade den 25 november 2020 att fastställa utgiftsramen för utgiftsområde 18 i enlighet med regeringens förslag (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Anslagsfördelningen inom utgiftsområdet måste därmed hålla sig inom denna ram.

En väl fungerande bostadsmarknad i hela landet är en viktig förutsättning för en konkurrenskraftig ekonomi med tillväxt och ett ökat välbefinnande. Behovet av fler bostäder är stort, särskilt i storstadsområden. För att minska bostadsbristen är det fortsatt nödvändigt med ett högt bostadsbyggande. Fler bostäder behövs för att underlätta för ungdomar att få sin första bostad, för att människor ska kunna flytta dit jobben finns och för att bryta den växande boendesegregationen samt motverka hemlöshet. En socialt hållbar bostadsförsörjning behövs för att underlätta för hushåll som har svårt att skaffa en bostad på marknadens villkor. Utskottet delar regeringens uppfattning att det behöver byggas fler bostäder som människor har råd att bo i samtidigt som det måste skapas förutsättningar för attraktiva, gröna och trygga livsmiljöer. De bostäder som byggs ska vara av god arkitektonisk kvalitet och bidra till att

uppnå nationella miljömål och globala hållbarhetsmål. Som regeringen anför behöver vidare det befintliga byggnadsbeståndet utnyttjas mer effektivt och kvalitet och befintliga värden värnas.

Utskottet anser att en långsiktig och hållbar bostadspolitik kräver både större reformer och riktade insatser. En hållbar bostadspolitik måste utformas för att möta olika utmaningar såväl i storstäderna och mindre städer som på landsbygden och i glesbygden.

Utskottet välkomnar därför att satsningen på investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande fortsätter. Stödet kan bidra till att det byggs fler hyresrätter med lägre hyra och att det finns tillgängliga bostäder som motsvarar människors behov i områden med omfattande bostadsbrist och på svaga marknader. Stödet har reformerats, och bl.a. ska en andel av bostäderna gå till sociala kontrakt och unga. För att minska risken för fallande bostadsinvesteringar och minskad sysselsättning inom byggbranschen till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 är regeringens avsikt även att investeringsstödet förstärks under kommande år. På så sätt kommer fler projekt att beviljas stöd, vilket är positivt.

Utskottet ser också positivt på att det inrättas ett nytt riktat stöd till fastighetsägare för energieffektiviseringsåtgärder och renovering av flerbostadshus för att uppnå en förbättrad energiprestanda och åtgärda renoveringsbehovet i det befintliga byggnadsbeståndet. Att åtgärda eftersatt underhåll och förbättra energiprestandan i flerbostadshusbeståndet genererar vinster för samhället i form av en längre livslängd på byggnaderna, en attraktivare boendemiljö och en lägre energianvändning. Regeringen anför i propositionen att stödet kommer att ha en ny utformning för att lösa problemen med det stöd som nu är under avveckling. Utskottet utgår från att regeringen vid utformningen av ett nytt stöd kommer att beakta de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen lämnade i sin granskningsrapport om det stöd till renovering och energieffektivisering som håller på att avvecklas (RiR 2019:25). Utskottet ställer sig därför bakom förslaget att höja anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer med 900 miljoner kronor för 2021.

Utskottet välkomnar vidare regeringens förslag att öka anslaget till Boverket för 2021 för att myndigheten ska kunna fortsätta att utveckla digitala arbetssätt i samhällsbyggnadsprocessen. En ökad digitalisering förenklar och förkortar både planprocessen och övriga delar av samhällsbyggnadsprocessen, och skapar förutsättningar för ett både snabbare och billigare byggande.

Utskottet anser även att det är positivt att regeringen avser att ge Boverket i uppdrag att utifrån internationella förebilder bl.a. se över eventuella hinder mot fastighetsägares möjligheter att påverka ett områdes trygghet och säkerhet samt hinder mot de boendes inflytande över utvecklingen i området. Utskottet ställer sig bakom förslaget om en ökning av anslaget till Boverket för detta ändamål. Detsamma gäller förslaget om en anslagsökning för myndighetens administration av stöd till näringsidkare som drabbats ekonomiskt på grund av den pågående pandemin.

Vidare ser utskottet positivt på förslaget om en anslagsökning till Statens geotekniska institut för att finansiera arbetet med att stärka stödet och rådgivningen till myndigheter och kommuner i fråga om risken för ras och skred. De flesta kommuner saknar enligt Boverket egen geoteknisk kompetens (Boverkets rapport 2019:9). Merparten av kommunernas översiktsplaner innehåller enligt myndigheten inte heller någon analys och värdering av geotekniska risker.

Utskottet har inte någon invändning mot att anslaget till Lantmäteriet ökas med anledning av ett regeringsuppdrag att utreda förutsättningarna för att beskatta olika former av överlåtelse av fast egendom lika. Inte heller har utskottet någon invändning mot att anslaget till Lantmäteriet även får användas för utgifter för bidrag till Onsala rymdobservatorium för att upprätthålla och utveckla den geodetiska infrastrukturen.

Utskottet tillstyrker sammanfattningsvis regeringens anslagsförslag på det bostadspolitiska området. Anslagstilldelningen till myndigheterna och de övriga satsningarna ger utrymme för att stimulera till ett ökat bostadsbyggande och skapa förutsättningar för klimatsmarta, hållbara och trygga boendemiljöer.

De snabba förändringarna på konsumentmarknaderna med bl.a. många olika sorters erbjudanden i olika kanaler och från nya typer av aktörer ställer höga krav på konsumentpolitiken och myndigheterna. Spridningen av covid-19 har inneburit fler problem på marknader som är viktiga för konsumenterna.

Antalet ärenden hos Arn har ökat. Tvister som uppstått som en följd av spridningen av covid-19 har gjort att antalet ärenden ökat ytterligare. Utskottet anser i likhet med regeringen att anslaget till Arn behöver ökas för att ge myndigheten förutsättningar att hantera det stigande antalet ärenden och ärendenas komplexitet samt att klara de krav som ställs på myndighetens handläggningstider.

Utskottet delar regeringens uppfattning att Konsumentverkets jämförelsetjänst för remitteringar, Money from Sweden, behöver utvecklas och göras mer känd för att uppnå så goda resultat som möjligt och bidra till att nå målet i Agenda 2030 om att avgifter för remitteringar ska understiga 3 procent av det överförda beloppet. Utskottet ställer sig därför bakom regeringens förslag om att öka anslaget till Konsumentverket för att finansiera drift och utveckling av tjänsten.

Vidare ställer sig utskottet bakom förslaget om en ökning av anslaget till Fastighetsmäklarinspektionen för att finansiera en planerad utvidgning av myndighetens tillsyn över marknaden för fastighetsmäklartjänster till att även omfatta fastighetsmäklarforetag.

När det gäller inriktningen på konsumentpolitiken anför regeringen i propositionen därutöver bl.a. att de mer komplexa konsumentmarknaderna ökar behovet av ett effektivt och behovsanpassat konsumentstöd. Det gäller inte minst konsumenter som har behov av särskilt stöd, exempelvis på grund av risk för överskuldssättning. Utskottet instämmer i detta, och utskottet ser därför positivt på att regeringen följer utvecklingen noga för att kunna ta initiativ för att utveckla det konsumentstödande arbetet på lokal nivå. Som

regeringen konstaterar utgör Konsumentverkets uppdrag att identifiera och stödja olika samhällsaktörer, däribland det civila samhällets organisationer, som kan hjälpa de konsumenter som har behov av särskilt stöd en viktig del i det arbetet. Vidare bör Konsumentverkets arbete med att motverka att företag bryter mot det konsumentskyddande regelverket vara högt prioriterat. Utskottet ser också positivt på att Konsumentverket har fått i uppdrag att identifiera hinder som försvårar för konsumenter att göra miljömässigt hållbara val samt för- och nackdelar med olika typer av åtgärder för att motverka dessa hinder.

Sammantaget ser utskottet positivt på inriktningen på arbetet inom det konsumentpolitiska området och anser att regeringens anslagsförslag är väl avvägda.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Förslagen i motionerna avstyrks.

Regeringens redovisning av tillkännagivanden

När det gäller tillkännagivandena om en översyn av plan- och bygglagen samt regler för begagnade rumsvärmare har utskottet inga invändningar mot regeringens bedömning att tillkännagivandena är slutbehandlade.

I fråga om tillkännagivandet om att regeringen bör ta nödvändiga initiativ för att fler län ska omfattas av regional fysisk planering förutsätter utskottet att regeringen fortsätter arbetet för att tillgodose tillkännagivandet.

Bostadspolitiskt mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett nytt bostadspolitiskt mål. Utskottet anser att det även i fortsättningen bör vara en strävan att det bostadspolitiska målet ska kunna vinna en bred uppslutning i riksdagen.

Jämför reservation 2 (V).

Bakgrund

Riksdagen godkände hösten 2011 ett nytt bostadspolitiskt mål för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet inom utgiftsområde 18 (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89). Målet har följande lydelse:

Målet för Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med

naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Målet för området bostadsmarknad är även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att följande mål bör ersätta det nuvarande bostadspolitiska målet:

Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå ifrån människors behov, bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.

Motionärerna anser att det bostadspolitiska mål som finns i dag inte återspeglar de samhällsbehov och utmaningar som finns när det gäller bostadsbyggandet.

Tidigare behandling

När riksdagen godkände det nu gällande målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet avslogs även förslag om ett bostadspolitiskt mål med i huvudsak samma lydelse som i den nu aktuella motionen från Vänsterpartiet (bet. 2011/12:CU1). Utskottet har behandlat och avstyrkt motsvarande förslag även efter det. I betänkande 2014/15:CU1 anförde utskottet bl.a. följande:

Det är angeläget att ett bostadspolitiskt mål som beslutas av riksdagen har ett så brett stöd som möjligt och kan ligga till grund för bedömningar av verksamheten inom utgiftsområdet under en längre tid. En sådan bred samsyn om målet bör vara möjlig att uppnå även om det ibland finns olika uppfattningar om de medel som behöver användas för att hantera olika frågor som gäller villkoren för bostadsmarknaden. Utskottet avstår av detta skäl från att ta ställning till om det är lämpligt att omformulera det nu gällande bostadspolitiska målet inom utgiftsområde 18 enligt förslaget i motionen. Det är naturligt att regeringen ges möjlighet att överväga frågor om bostadspolitikens allmänna inriktning och i detta sammanhang även pröva förutsättningarna för att formulera ett bostadspolitiskt mål som kan vinna en bred uppslutning i riksdagen.

Utskottet vidhöll detta ställningstagande senast förra året i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2020 och avstyrkte därför motsvarande motionsförslag (bet. 2019/20:CU1). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning. Det bör således även i fortsättningen vara en strävan att det bostadspolitiska målet ska kunna vinna en bred uppslutning i riksdagen. Motionsyrkandet avstyrks av detta skäl.

Konsumentpolitiskt mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ett ändrat konsumentpolitiskt mål. Utskottet anser att det mål för konsumentpolitiken som riksdagen godkände hösten 2015 bör gälla även i fortsättningen.

Jämför reservation 3 (SD) och 4 (L).

Bakgrund

Riksdagen godkände hösten 2015 ett nytt konsumentpolitiskt mål (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76). Målet har följande lydelse:

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Civilutskottet ställde sig i betänkande 2015/16:CU1 bakom regeringens förslag om ett nytt konsumentpolitiskt mål. I betänkandet anförde utskottet bl.a. följande:

Flera konsumentmarknader är under snabb omvandling, vilket erbjuder nya möjligheter för konsumenterna. Samtidigt förändrar utvecklingen konsumenternas förutsättningar. Allt komplexare marknader riskerar att ytterligare öka konsumenternas informationsunderläge, och ibland är affärsmetoderna påträngande, vilket inte minst kan skada mer utsatta grupper av konsumenter. Genom att motverka osunda affärsmetoder och stärka konsumenterna med hjälp av lagstadgade rättigheter och ett relevant konsumentstöd kan konsumentpolitiken bidra till väl fungerande konsumentmarknader. Vidare bör en mer hållbar konsumtion främjas. Som regeringen anför behövs därför en bredare ansats inom konsumentpolitiken.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det nuvarande konsumentpolitiska målet är för snävt och att ett konsumentpolitiskt mål dessutom bör inbegripa hållbarhetsaspekter och därmed även inrymma konsumtionens konsekvenser för enskilda, för samhället och för miljön. Det nuvarande konsumentpolitiska målet bör därför ersättas av ett nytt mål som omfattar både väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att införa ett nytt konsumentpolitiskt mål med

följande lydelse: Alla konsumenter ska kunna konsumera hållbart, tryggt och aktivt.

I kommittémotion 2020/21:3248 yrkande 13 föreslår Robert Hannah m.fl. (L) ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om ett nytt konsumentpolitiskt mål som tar sin utgångspunkt i konsumentmakten.

Tidigare behandling

Ett motionsförslag om ett ändrat konsumentpolitiskt mål behandlades senast av utskottet i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2020 (bet. 2019/20:CU1). Utskottet stod då fast vid uppfattningen att det inte fanns anledning att ändra det konsumentpolitiska målet och avstyrkte motionsförslaget. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning och föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Reservationer

1. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 1 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 enligt Sverigedemokraternas förslag i bilaga 4.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3214 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD),

bifaller delvis proposition 2020/21:1 utgiftsområde 18 punkt 2 och avslår motionerna

2020/21:3101 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 1–4,

2020/21:3192 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7 och

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 1, 20, 27, 47 och 48.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

=utskottet

Ställningstagande

Sverigedemokraterna har i sin partimotion om budgeten för 2021 (mot. 2020/21:3128) lagt fram förslag om utgiftsramarna för statsbudgetens utgiftsområden. För utgiftsområde 18 innebär vårt förslag en betydligt snävare ram än vad regeringen föreslår i budgetpropositionen. Riksdagen beslutade den 25 november att ställa sig bakom regeringens förslag om utgiftsramar (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Vårt samlade förslag framgår av reservation 2 i nämnda betänkande. Vi kan emellertid konstatera att det inte finns något hinder mot att vi nu, under det andra steget i beslutsprocessen, ställer oss bakom vårt förslag om anslagen inom utgiftsområde 18 som läggs fram i kommittémotion 2020/21:3214. Sverigedemokraternas förslag om de aktuella anslagen håller sig väl inom den beslutade utgiftsramen.

Det har under lång tid saknats framförhållning i bostadspolitiken. Detta har lett till dagens allvarliga situation med bostadsbrist, trångboddhet och en ökad segregation. Bostadsbristen är utbredd, framför allt i större städer, och drabbar särskilt unga vuxna, studenter och personer över 65 år. Bostadsbristen har också gjort det svårare att finansiera sitt boende på grund av höga hyror i nyproduktionen och prisutvecklingen på bostadsmarknaden. Dessa svårigheter

har förvärrats under den pågående pandemin som lett till ökad sjukskrivning och arbetslöshet.

I stället för ineffektiva byggsubventioner behöver Sverige en långsiktig planering för att öka tillgången på bostäder samt stärkt kommunal kompetens och kostnadseffektivisering genom ökad konkurrens och förenklingar inom den kommunala byggprocessen.

Inom utgiftsområde 18 föreslår Sverigedemokraterna satsningar som bl.a. syftar till att öka tryggheten i förorterna och säkerställa en långsiktighet i arbetet med att sanera radon i bostäder. Däremot fortsätter vi att avvisa regeringens politik när det gäller statliga byggsubventioner för att öka bostadsbyggandet. Investeringsstödet snedvrider konkurrensen och bidrar inte till att fler bostäder byggs. Sverigedemokraterna föreslår i stället andra åtgärder och anslår medel på andra områden för att minska boendekostnaden och öka bostadsbyggandet, såsom avskaffande av det senast införda amorteringskravet och höjt bostadsbidrag. Vi anser vidare att det behövs incitament för att öka möjligheterna att äga sin bostad, t.ex. genom ett förmånligt statligt bostadslån.

Sverigedemokraterna avstyrker till att börja med den föreslagna medelstilldelningen till anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.

Sverigedemokraterna ser i och för sig positivt på energieffektivisering. Sett till klimatnyttan är energieffektivisering i bostadshus dock mycket kostsamt. Vi avstyrker därför medelstilldelningen till anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer, med undantag för 55 miljoner kronor som avser redan avsatta medel för energieffektivisering.

Radon i bostäder är ett samhällsproblem som kräver en långsiktig lösning. Det finns fortfarande ca 250 000 villor med för hög halt av radon, och till skillnad från regeringen vill Sverigedemokraterna därför att radonbidraget ska kvarstå framöver. För 2021 anvisar vi 14 miljoner kronor mer än regeringen till anslaget 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.

Sverigedemokraterna anser att anslaget 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad ska minskas med 25 miljoner kronor eftersom anvisade medel inte har nyttjats fullt ut.

Vidare föreslår vi en höjning av anslaget 1:6 Lantmäteriet med 250 miljoner kronor för att myndigheten ska kunna tillhandahålla kartor kostnadsfritt.

Polisen har identifierat ett antal utsatta bostadsområden där otryggheten är utbredd. En betydande andel av områdena är miljonprogramsområden. Dessa områden är utformade på ett sätt som gör det svårt för blåljuspersonal att närvara utan att samtidigt utsättas för risker. Säkrare och snabbare insatser i dessa områden kan möjliggöras genom att den fysiska miljön som försvårar blåljuspersonalens arbete byggs bort. Bostadsområden behöver öppnas upp och god belysning sätts in. Vi tror även att insatser som BID-samverkan (business improved districts) och CPTED (crime prevention through environmental design) kan skapa tryggare bostadsområden och öka invånarnas

delaktighet. Sverigedemokraterna föreslår därför att det inrättas ett nytt anslag på 250 miljoner kronor benämnt Ökad trygghet i förorterna.

När det gäller den konsumentpolitiska delen anser inte Sverigedemokraterna att svenska skattemedel ska användas till stöd för att slussa pengar ut ur Sverige till andra länder. Konsumentverkets prisjämförelsetjänst Money from Sweden är en felriktad satsning, och vi avstyrker därför medelstillelningen på 3,5 miljoner kronor för jämförelsetjänsten inom anslaget 2:1 Konsumentverket.

Antalet ärenden till Allmänna reklamationsnämnden har ökat under en längre tid. Denna trend har förstärkts med anledning av den pågående pandemin, särskilt vad gäller inställda resor och evenemang. Regeringen föreslår en viss höjning av anslaget till nämnden, men vi anser inte att detta tillskott är tillräckligt för att Allmänna reklamationsnämnden ska kunna upprätthålla en god service till konsumenterna. Vi vill därför höja anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden med ytterligare 2,5 miljoner kronor för att nämnden ska kunna hantera den ökade mängden ärenden.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker vi Sverigedemokraternas förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 18. Det innebär att vi också avstyrker budgetpropositionen i motsvarande delar. Övriga förslag i budgetpropositionen tillstyrks.

Vårt anslagsförslag för utgiftsområde 18 finns sammanställt i bilaga 4.

2. Bostadspolitiskt mål, punkt 2 (V)

av Momodou Malcolm Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att bostaden är en social rättighet. Bostadspolitiken bör vara en grundläggande del av den generella välfärdspolitiken. I dag är bostadspolitiken varken tillräckligt aktiv eller omfattande. Staten har trätt tillbaka till förmån för marknaden. Bostadsbristen måste mötas med ökat politiskt ansvarstagande i form av en politik med höga ambitioner. Vänsterpartiet eftersträvar en sammanhållen bostadsmarknad där alla, oavsett inkomst, garanteras en bra bostad med god standard till rimliga kostnader. Frågan om att bygga bort bostadsbristen, med fokus på hyresrätter, bör

prioriteras. För detta krävs statliga insatser i form av ekonomiskt stöd för ökat byggande.

Det bostadspolitiska mål som gäller i dag, och som ska vara vägledande för regeringens politik på området, antogs under den tidigare borgerliga regeringen 2011. Det behövs ett nytt bostadspolitiskt mål som ger uttryck för de samhällsbehov och utmaningar som finns när det gäller bostadsbyggandet. Jag föreslår därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ett nytt bostadspolitiskt mål för utgiftsområde 18 med följande formulering:

Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå ifrån människors behov, bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.

Det jag nu anfört om behovet av ett nytt bostadspolitiskt mål för utgiftsområde 18 bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Konsumentpolitiskt mål, punkt 3 (SD)

av Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motion

2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

Sverigedemokraternas utgångspunkt är att konsumenter ska ha makt över sin konsumtion och kunna använda sina resurser effektivt. Att ha möjlighet att fatta välgrundade beslut, baserade på korrekt information om produkter, tjänster och de företag som tillhandahåller dessa, ska vara en självklar rättighet för konsumenter. Konsumenter ska ha en stark ställning på marknaden och kunna känna sig trygga i köpsituationer. För detta krävs en fungerande lagstiftning som skyddar konsumenterna och ett konsumentstöd som är lättillgängligt och tillförlitligt. Vi anser också att det är viktigt att konsumtionen i samhället är hållbar ur ett såväl ekonomiskt som socialt och miljömässigt perspektiv. Vår uppfattning är att ett konsumentpolitiskt mål ska omfatta samtliga dessa perspektiv.

Vi föreslår därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ett nytt konsumentpolitiskt mål för utgiftsområde 18 med följande formulering:

Alla konsumenter ska kunna konsumera hållbart, tryggt och aktivt.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

4. Konsumentpolitiskt mål, punkt 3 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 13 och

avslår motion

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Under den tid som Liberalerna hade regeringsansvar för konsumentpolitiken var det konsumentpolitiska målet Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val. Det nu gällande målet för konsumentpolitiken handlar om väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. I målformuleringen har alla hänvisningar till den enskilda konsumenten och dennes konsumentmakt tagits bort.

Skillnaden i synsätt får konsekvenser för den politik som förs. Liberalerna vill stärka den enskilda människans ställning på marknaden och den enskilda människans möjligheter att fatta upplysta beslut utifrån sina egna prioriteringar. Med det nuvarande konsumentpolitiska målet reduceras politikområdet i stället till att bli ett miljö- och hållbarhetspolitiskt instrument för att få konsumenter att fatta rätt beslut.

Hållbarhetsdimensionen är naturligtvis högst närvarande i konsumentpolitiken liksom i andra delar av samhället, men det är konsumentmakten och konsumentens ställning som motiverar att konsumentfrågorna är ett eget politikområde.

Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om ett nytt konsumentpolitiskt mål som tar sin utgångspunkt i konsumentmakten.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 1 (M)

Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M), David Josefsson (M) och Josefin Malmqvist (M) anför:

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18. Moderaternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Moderaternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3422. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 1 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 18. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2020/21:3101.

Sveriges långvariga bostadsbrist har under senare år utvecklats till en akut bostadskris. Bostadskrisen hindrar människor, särskilt unga och nyanlända, från att flytta till sin första bostad. Den hämmar tillväxten när företag har svårt att anställa ny personal. Under den förra mandatperioden fick dock behovet av reformer stå tillbaka till förmån för en återgång till ineffektiv subventionspolitik som inte efterfrågas av byggbranschen. Subventionerna har varit dåligt utformade och i första hand gått till projekt som ändå skulle ha genomförts. Vi anser att bostadspolitiken måste präglas av reformer som underlättar bostadsförsörjningen, gör det enklare att bygga och sänker trösklarna till bostadsmarknaden. Det handlar bl.a. om att minska överklagandeproblematiken, reformera riksintressesystemet och strandskyddet, skapa incitament för snabbare handläggning och införa bättre plan- och byggregler.

Ineffektiva och kostsamma statliga subventioner är inte lösningen på den svenska bostadsbristen eller en ansvarsfull användning av skattemedel. Därför påbörjades en avveckling av stöden i och med den budget som riksdagen beslutade för 2019 och som byggde på Moderaternas och Kristdemokraternas förslag. Bland annat innebar beslutet att stöden för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer samt investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande skulle avvecklas. Att regeringen nu fortsätter med samma ineffektiva politik som prövats och misslyckats under den förra mandatperioden bådär inte gott för alla de människor som väntar på en möjlighet till ett första eller nytt boende.

Moderaterna avstyrker därför den föreslagna medelstilldelningen till anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer. Vi menar att den här typen av stöd är kontraproduktiva

eftersom förväntningar från fastighetsägare om statliga bidrag medför en risk för att planerade renoveringsprojekt skjuts upp. Det skickar även fel signaler till de fastighetsägare som varit aktiva i arbetet med renovering och energi-effektivisering men som inte premierats, medan fastighetsägare som inte bedrivit ett lika ambitiöst arbete fått ta del av statliga stöd.

När det gäller investeringsstödet för anordnade av hyresbostäder och bostäder för studerande anser vi fortfarande att det ska avvecklas. Investeringsstödet är dyrt och ineffektivt. Stödet har inte nämnvärt bidragit till ett ökat bostadsbyggande, och det löser inte de problem som orsakat bostadsbristen och köerna på hyresrättsmarknaden. Subventionerna går i första hand till projekt som ändå skulle ha genomförts. Förändringarna

av stödet som regeringen har föreslagit innebär inte någon lösning på dessa problem. Vi avstyrker därför den föreslagna medelstilldelningen till anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.

Moderaternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär därutöver i korthet följande.

Anslaget 1:4 Boverket minskas med 20 miljoner kronor för att finansiera andra prioriterade reformer i Moderaternas budgetmotion.

Lantmäteriets verksamhet när det gäller inskrivning, fastighetsindelning och fastighetsinformation är viktig såväl för de större byggherrarnas nybyggnadsprojekt som för enskildas fastighetsförvaltning och fastighetsöverlåtelser. Myndigheten har påbörjat ett omfattande arbete för att förbättra handläggningstiderna med kunden i fokus. Anslaget 1:6 Lantmäteriet ökas med 20 miljoner kronor fr.o.m. 2021 för att förstärka arbetet med att korta ned myndighetens handläggningstider.

Sammantaget anvisar Moderaterna 4 105 000 000 kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 18 för 2021.

2. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 1 (V)

Momodou Malcolm Jallow (V) anför:

I Vänsterpartiets budgetmotion, Vägen ut ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning, presenterar vi omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem i syfte att öka jämlikheten genom omfördelning och skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen. När var och en gör saker för sig, utan hänsyn till att våra liv är sammanbundna i ett samhälle, drar de rika ifrån, välfärden kollapsar och klimatet havererar. Men när vi gör saker tillsammans blir det bättre för oss alla, då kan vi stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta, skapa rättvisa och jämlikhet samt lyckas med den nödvändiga omställningen.

I förra årets budgetproposition valde regeringen att lägga miljardbelopp på att skattesubventionera hushållsnära tjänster, köksrenoveringar och sänkt inkomstskatt för höginkomsttagare, i stället för att satsa på att säkra välfärdens långsiktiga finansiering eller stärka produktivitetstillväxten i den svenska

ekonomin. I årets budgetproposition tar regeringen dessvärre den här politiken till en ny nivå. När regeringen prioriterar de rika framför att ta tag i de växande klyftorna väljer Vänsterpartiet en annan väg.

Vänsterpartiet vill ha ett jämlikt, hållbart och rättvist samhälle. Vi satsar på att minska klyftorna och på att stärka den generella välfärden. Våra satsningar är centrala för ett jämlikare samhälle. En stor del av de pengar vi lägger går till välfärden i syfte att skapa bättre kvalitet, bättre arbetsvillkor, fler arbetstillfällen och inte minst – en välfärd som omfattar fler. Vänsterpartiets plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning sätter därmed de ekonomiskt mest utsatta, välfärden samt miljön och klimatet i fokus. Vänsterpartiet avsätter ca 70 miljarder kronor mer än regeringen på reformer som syftar till att bygga ett robust, hållbart och rättvist samhälle för alla. Vänsterpartiet har samma finansiella sparande som regeringen vilket innebär att de reformer vi tillskjuter är finansierade genom ökade skatteinkomster som höginkomsttagare och personer med stora förmögenheter och kapitalinkomster får bära.

Riksdagen har genom sitt beslut den 25 november fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 5 578 679 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 18.

Vänsterpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3170. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 18. Förslaget till statens budget för 2020 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2020/21:3192.

Det finns sedan länge omfattande behov av investeringar inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande. Fler bostäder behöver byggas, det befintliga flerbostadsbeståndet behöver renoveras och klimatanpassas och samhället behöver bli mer tillgängligt för att alla medborgare ska känna sig inkluderade. För att stimulera ekonomin och genomföra nödvändiga satsningar krävs det omfattande statliga investeringar.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i korthet följande.

Vi föreslår att anslaget 1:4 Boverket ökas med 1 500 miljoner kronor. Ökningen av anslaget ska användas för att finansiera två nya stöd som ska administreras av Boverket: ett stöd för tillgänglighetsanpassning av samhället (1 miljard kronor) och ett stöd till lekpark, parklekar och spontanidrott (500 miljoner kronor). Vi menar att ett särskilt stöd för tillgänglighetsanpassning skulle innebära att äldre får lättare att behålla sina förmågor och kan klara sig bättre själva samt att barnfamiljer får större livsutrymme och möjligheter till ett rikare liv, men framför allt skulle det innebära att människor med funktionsvariationer skulle få tillgång till samhället på mer likvärdiga villkor. Ett stöd till lekpark, parklekar och spontanidrott bidrar till att det offentliga

rummet kan inkludera fler barn och unga. Vi vill ge kommuner en möjlighet att söka stöd för att kunna bygga attraktiva lekplatser, bemanna parklekar med pedagogisk verksamhet och skapa ytor för olika typer av spontanidrott.

Stora delar av det svenska flerbostadshusbeståndet är i behov av renovering och energieffektivisering. För 140 000 lägenheter är renoveringsbehovet akut. Därför välkomnas regeringens förslag att tillföra medel till ett nytt stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus. Vi menar dock att stödet bör utökas eftersom det finns ett så omfattande och akut behov av renovering och energieffektivisering. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer med 1 miljard kronor. Det nya stödet bör utformas med hänsyn till Riksrevisionens rekommendationer i rapporten Stöd till renovering och energieffektivisering – en riktad satsning till vissa bostadsområden (RiR 2019:25).

Det råder stor bostadsbrist i kommunerna och bristen på hyresrätter med rimliga hyror är särskilt stor. Enligt Boverket behöver det byggas 640 000 nya bostäder under tioårsperioden 2018–2027. Minst hälften av dessa bör vara hyresrätter med rimliga hyror. För att dessa bostäder ska kunna byggas behöver staten ta ett större ansvar för finansieringen. Under förra mandatperioden införde regeringen och Vänsterpartiet ett investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande. Stöd har beviljats till mer än 35 800 nya bostäder. Vänsterpartiet välkomnar att regeringen tillför medel till investeringsstödet men konstaterar samtidigt att det inte är tillräckligt. För att möta den pågående konjunkturnedgången, upprätthålla en hög byggtakt och minska bostadsbristen föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande med 2 miljarder kronor.

Investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder är ett steg i rätt riktning, men det krävs ytterligare åtgärder från statens sida för att det ska byggas tillräckligt många hyresrätter med rimliga hyror. Staten bör ta över delar av risken för finansieringen genom att erbjuda topplån med låg ränta som ersätter större delen av det egna kapitalet. Ett statligt topplån på 25 procent av investeringen innebär att investeraren måste skjuta till 5 procent och resterande 70 procent ska, som i dag, finansieras av banksektorn. En sådan finansieringslösning skulle även ge fler aktörer en möjlighet att ta sig in på marknaden, vilket stärker konkurrensen i byggbranschen. Vänsterpartiet föreslår att det inrättas ett nytt anslag på 200 miljoner kronor benämnt Statliga topplån för byggande av hyresrätter. Förslaget innebär en ökad upplåning för staten på 10 miljarder kronor för 2021.

I dag råder det brist på idrottsanläggningar i många kommuner. Ett stort antal befintliga anläggningar är dessutom i behov av upprustning. Investerings- och renoveringskostnaderna är ofta mycket höga. Det drabbar idrottsrörelsen, i synnerhet barn- och ungdomsidrotten, och riskerar att förstärka ojämlikheten inom idrotten. För att åstadkomma en jämlik och rättvis tillgång till idrottsanläggningar i hela landet, oberoende av vilken kommun

man bor i, bör staten ta ett större ansvar för finansieringen. Vänsterpartiet vill därför att det inrättas ett nytt anslag på 500 miljoner kronor benämnt Investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar.

Det behövs en omställning till klimatsmarta stadsdelar där olika aktörer renoverar hus för att de ska bli mer klimatsmarta, väljer grön el, håller gatorna bilfria och startar odlingar. Vänsterpartiet vill möjliggöra för olika aktörer, såsom kommuner, kommunala byggbolag, intresseföreningar och privata aktörer, att söka stöd för projekt som bidrar till att skapa klimatsmarta stadsdelar. Vi föreslår därför att ett nytt anslag benämnt Klimatsmart stadsplanering på 100 miljoner kronor ska inrättas.

På det konsumentpolitiska området är utvecklingen med färre kommuner som erbjuder konsumentvägledning oroväckande. För att garantera alla konsumenter tillgång till god konsumentvägledning behöver de kommunala resurserna för konsumentvägledning öka. Vänsterpartiet föreslår därför att anslaget 2:1 Konsumentverket höjs med 75 miljoner kronor för 2021 för att förstärka stödet till konsumentvägledningen och skuldrådgivningsverksamheten.

Det är viktigare än någonsin att stödja organisationer som ger stöd och information om konsumtion. När det gäller anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet föreslår Vänsterpartiet därför en ökning av anslaget med 4 miljoner kronor. Anslaget används bl.a. för stöd till det civila samhällets organisationer som främjar konsumenternas intressen.

Slutligen föreslår Vänsterpartiet att anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden ökas med 3 miljoner kronor för att myndigheten ska kunna hantera den ökade mängden ärenden som den pågående pandemin ger upphov till.

Sammantaget anvisar Vänsterpartiet 5 382 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18 för 2021.

3. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 1 (KD)

Larry Söder (KD) anför:

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18. Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Kristdemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3530. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 4 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 18. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2020/21:3408.

Ett kristdemokratiskt samhällsbyggande innebär att det planeras för trygga, ändamålsenliga och vackra miljöer där medborgare själva kan vara aktiva i beslutsprocessen och känner sig delaktiga i skapandet av sina närmiljöer. Att bygga ett sådant samhälle kräver en vision om det goda samhället. Att ha någonstans att kalla sitt hem är ett grundläggande behov. Vi måste därför trygga bostadsförsörjningen för alla, oavsett ålder och sociala och ekonomiska förutsättningar. Vi måste ta itu med den ökade segregationen och sänka trösklarna för att komma in på bostadsmarknaden. Om fler får möjlighet att äga sitt boende kommer fler att känna ansvar för sitt boende och sin boendemiljö.

Det vi bygger i dag kommer att bestå i flera generationer. Det är därför viktigt att bostadspolitiken inbegriper perspektiv som vacker arkitektur, god stadsplanering och miljöaspekter. Kristdemokraterna betonar småskalighet, trähusproduktion och organisk utveckling av bostadsområden.

Sverige behöver öka bostadsproduktionen. Det gäller såväl hyresrätter, bostadsrätter och ägarlägenheter som villor. Grundläggande strukturproblem på den svenska bostadsmarknaden gör att byggandet inte är i takt med efterfrågan. Hinder för bostadsbyggande som krångliga och tidskrävande planprocesser och svårtolkade byggregler måste åtgärdas. Tiden från projektering till färdigställande av bostäder måste förkortas och byggkostnaderna minska. Kristdemokraterna vill skapa en marknad med sunda spelregler och med långsiktigt förutsägbara villkor för bostadsbyggandet.

Med bättre regler och lagändringar kan ett långsiktigt bra byggande uppnås utan att byggbranschen behöver stimuleras med subventioner. Enligt den budget för 2019 som riksdagen beslutade om hösten 2018, som byggde på ett gemensamt förslag av Kristdemokraterna och Moderaterna, skulle bl.a. investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande avvecklas. Regeringen har valt att behålla investeringsstödet, vilket Kristdemokraterna beklagar. Stödet bör avvecklas och ersättas med en planeringsstimulans för kommunerna i syfte att öka plankapaciteten så att fler radhus och villor kan byggas.

Kristdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande.

För att fullfölja den avveckling av investeringsstöden som påbörjades 2019 föreslår Kristdemokraterna till att börja med att anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande minskas med 1 500 miljoner kronor 2021 för att därefter helt avvecklas. När det gäller regeringens förslag om ett nytt stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus anser Kristdemokraterna fortfarande att miljardsatsningar för detta ändamål är en felprioritering. Vi föreslår att anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer minskas med 900 miljoner kronor 2021 och att det framöver inte avsätts ytterligare medel för detta ändamål.

Eftersom det inte byggs lika många småhus som flerfamiljshus finns det anledning att tro att detaljplaner som omfattar flerfamiljshus prioriteras hos

kommunerna. En tydlig tendens är att det sker en medveten förtätning av städerna, vilket är svårt att förena med småhusbebyggelse. Kristdemokraterna vill att det byggs fler småhus, och vi föreslår därför att det inrättas ett nytt anslag på 100 miljoner kronor för ett ökat planläggande av byggbar mark benämnt Planeringsstimulans för kommuner, småhus.

Bostadsområden och offentliga miljöer uppfattas ibland som otrygga, och människor väljer att stanna hemma eller undviker vissa miljöer på grund av rädsla. Forskning och trygghetsundersökningar visar entydigt att kvinnor i högre grad än män upplever otrygghet när de vistas i det offentliga rummet, framför allt på kvällar och nätter. Det finns några gemensamma kännetecken för platser som upplevs som trygga. Det är platser som går att överblicka och orientera sig i och som är välskötta. Med tanke på den otrygghet som många känner behövs det fler åtgärder och mer resurser för att bygga bort otryggheten. Kristdemokraterna föreslår därför att det inrättas ett nytt anslag på 1 miljard kronor benämnt Trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön. Dessa åtgärder ska vidtas i samverkan med polisen, allmänheten och civilsamhället.

Slutligen avvisar Kristdemokraterna anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling på 20,6 miljoner kronor.

Sammantaget anvisar Kristdemokraterna 1 320 600 000 kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 18 för 2021.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:1 Budgetpropositionen för 2021 utgiftsområde 18:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ställa ut kreditgarantier för ny och ombyggnad av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.6.4).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt bostadspolitiskt mål och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt konsumentpolitiskt mål: att alla konsumenter ska kunna konsumera hållbart, tryggt och aktivt och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3101 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt satsning på Lantmäteriets arbete med kortare handläggningstider och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt avveckling av stödet för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt avveckling av investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3192 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3214 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nytt konsumentpolitiskt mål och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå medel för trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en planeringsstimulans för fler detaljplaner och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå medel för trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anslaget till byggsubventioner och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avvisa medlen till anslag 1:7 Energieffektiviseringar och renoveringar av flerbostadshus och utomhusmiljöer och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringen och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		M	SD	V	KD	
1:1	Bostadspolitisk utveckling	20 600	±0	±0	±0	-20 600
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	±0	±0	±0	±0
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000	±0	-25 000	±0	±0
1:4	Boverket	342 583	-20 000	±0	1 500 000	±0
1:5	Statens geotekniska institut	55 328	±0	±0	±0	±0
1:6	Lantmäteriet	669 014	20 000	250 000	±0	±0
1:7	Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	955 000	-955 000	-900 000	1 000 000	-900 000
1:8	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	3 150 000	-3 150 000	-3 150 000	2 000 000	-1 500 000
1:9	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	20 000	±0	14 000	±0	±0
1:10	Innovativt och hållbart byggande	37 000	±0	±0	±0	±0
2:1	Konsumentverket	169 689	±0	-3 500	75 000	±0
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	52 148	±0	2 500	3 000	±0
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	29 884	±0	±0	±0	±0

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		M	SD	V	KD	
2:4	Åtgärder på konsumentområdet	17 559	±0	±0	4 000	±0
2:5	Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374	±0	±0	±0	±0
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>						
99:1	Ökad trygghet i förorterna	±0	±0	250 000	±0	±0
99:2	Statliga topplån för byggande av hyresrätter	±0	±0	±0	200 000	±0
99:3	Investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar	±0	±0	±0	500 000	±0
99:4	Klimatsmart stadsplanering	±0	±0	±0	100 000	±0
99:5	Planeringsstimulans för kommuner, småhus	±0	±0	±0	±0	100 000
99:6	Trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön	±0	±0	±0	±0	1 000 000
Summa för giftsområdet		5 578 679	-4 105 000	-3 562 000	5 382 000	-1 320 600

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2021 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	2022–2024
1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	1 500 000	2022–2023
1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	9 300 000	2022–2024
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	15 000	2022–2023

BILAGA 4

Reservanternas anslagsförslag

Reservation 1, punkt 1 (SD)

Anslag för 2021 inom utgiftsområde 18
Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik

Tusental kronor

Anslag	Avvikelse från regeringen	Reservanternas förslag
1:1 Bostadspolitisk utveckling	±0	20 600
1:2 Omstrukturerings av kommunala bostadsföretag	±0	12 500
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	-25 000	18 000
1:4 Boverket	±0	342 583
1:5 Statens geotekniska institut	±0	55 328
1:6 Lantmäteriet	250 000	919 014
1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	-900 000	55 000
1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	-3 150 000	±0
1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	14 000	34 000
1:10 Innovativt och hållbart byggande	±0	37 000
2:1 Konsumentverket	-3 500	166 189
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	2 500	54 648
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	±0	29 884
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	±0	17 559
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	±0	4 374
99:1 Ökad trygghet i förörternas	250 000	250 000
Summa för utgiftsområdet	-3 562 000	2 016 679